

20. Landschapsbeheer Nederland

Landschapsbeheer Nederland
Zorg voor ons landschap

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie
De heer dr. H. Bleker
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kaap Hoornreed 26 T [REDACTED]
3563 AT Utrecht F [REDACTED]
Postbus 9756 post@landschapsbeheer.nl
3506 GT Utrecht www.landschapsbeheer.nl

Geachte heer Bleker,

Landschapsbeheer Nederland (LBN) is het samenwerkingsverband van de twaalf provinciale organisaties Landschapsbeheer. De missie van LBN is het stimuleren van de actieve zorg voor het landschap. LBN werkt daartoe samen met vele partijen en organisaties en ondersteunt onder andere ook ruim 35.000 vrijwilligers in het landschaps- en natuurbeheer. LBN sluit zich aan bij de reactie op hoofdlijnen zoals die door Natuurmonumenten namens een groot aantal natuur- en landschapsorganisaties naar het ministerie van EL&I is verstuurd. LBN geeft ook vanuit haar eigen visie graag reactie op enkele specifieke punten in het ontwerp van het wetsvoorstel voor de Wet natuur en de daarbij behorende Memorie van toelichting. LBN richt zich daarbij op landschap inclusief flora en fauna, met het accent op landschap.

Algemeen

De nieuwe Wet natuur is een zinvolle poging om de bestaande natuurwetten samen te voegen tot één wet, maar de voorliggende uitwerking voldoet ons inziens niet aan richtlijnen vanuit Europa en ook niet aan nationale doelstellingen. De wet is veelal passief, alleen ten aanzien van Natura 2000 lijkt hij meer actief te zijn. Lijkt, want de wet gaat niet verder dan het minimum van wat Europa van Nederland verlangt op dat gebied.

De Wet natuur is sterk economisch ingestoken. Van een natuurwet mag echter worden geëist dat natuur centraal staat en niet economie. De Wet natuur is verder vooral sectoraal en niet integraal. Ook de raden van de leefomgeving pleiten voor een integrale wetgeving en specifiek voor aansluiting van ruimtelijke aspecten in de Wet Natuur en de nieuwe Omgevingswet. De bescherming van landschap was in de voorgaande wetten al minimaal geregeld en is in de nieuwe Wet natuur nog verder op de achtergrond geraakt. De ontwikkelingen in het landelijk gebied gaan door, de verstrengeling van functies neemt toe en de ruimteclaims vanuit diverse sectoren dienen verder uit. Hierdoor is het nodig om tot een goede afweging te kunnen maken bij enerzijds het geven van ruimte aan die ontwikkelingen en anderzijds het realiseren van kwaliteitsvolle landschappen. De Europese Landschapsconventie biedt een invalshoek om dat te bewerkstelligen, maar die wordt in de nieuwe Wet natuur niet genoemd, zelfs niet in relatie tot nadere uitwerking in een wet zoals de nieuwe Omgevingswet.

Datum

17 november 2011

Ons kenmerk

AvP/2011-011

Uw kenmerk

Betreft

Reactie op nieuwe natuurwet

LANDSCHAPSBEHEER NEDERLAND IS HET
SAMENWERKINGSVERBAND VAN DE TWAALF
PROVINCIALE ORGANISATIES LANDSCHAPSBEHEER

POSTBANKREKENING 4252780
CENÉ BANKIERS NV, UTRECHT
REKENING 69 90 15 642

Landschapsbeheer Nederland
Zorg voor ons landschap

Europese Landschapsconventie

Nederland heeft in 2005 de Europese Landschapsconventie (ELC) ondertekend en geratificeerd. Nederland heeft zich daarmee verplicht om een adequate invulling te geven aan de gemaakte afspraken. Die houden in dat er sprake moet zijn van een zorgvuldig landschapsbeleid uitgewerkt in een stappenplan om draagvlak te krijgen voor het te ontwikkelen landschap. Dat stappenplan ziet er als volgt uit:

- 1) Identificatie landschap en analyse van karakteristieken
- 2) Waardering/assessment
- 3) Bepaling kwaliteitsdoelen
- 4) Formuleren van beleidsinstrumenten
- 5) Uitvoering van de instrumenten
- 6) Monitoring van landschap

Elke stap dient plaats te vinden met betrokkenheid van burgers en professionals. Het gaat om het hele landschap en niet alleen om de parels (zoals Natura 2000), maar ook gewone landschappen. Indien dat nog niet bij wet is geregeld - zoals voor de Natura 2000 gebieden via de nieuwe natuurwet - dient dat elders (bijvoorbeeld via de nieuwe Omgevingswet) vorm gegeven te worden. Daarbij gaat het niet alleen om een zorgvuldig omgaan met landschap maar ook zorgvuldig omgaan met alle flora en fauna die voorkomt in die landschappen. De zorgplicht zoals verwoord in de nieuwe natuurwet sluit daarbij aan, maar is geen actief beleid.

In artikel 5, lid d van de ELC wordt gesteld dat in alle relevante wetgeving (en de natuurwet is dat zeker) landschap wordt meegenomen. Nu wordt de ELC volkomen genegeerd. Wat met name ontbreekt in de nieuwe Wet natuur is een verwijzing naar andere wetgeving zoals de nieuwe Omgevingswet. In die wet zal aangegeven moeten worden welk stappenplan gevolgd wordt (zoals benoemd in de ELC), welke doelen daarbij nagestreefd moeten worden en hoe het rijk erop toeziet dat de provincies die het realiseren van de doelen (in dit geval met name dus buiten de Natura 2000 gebieden) gaat bewaken. De nieuwe Wet natuur dient daartoe aan een eerste aanzet te geven.

Het niet nakomen van de afspraken gemaakt binnen de Europese landschapsconventie betekent gezichtsverlies voor Nederland in Europa (en kan leiden tot reprimandes van de Raad van Europa). Natuur en landschap zijn ook belangrijke voorwaarden voor recreatieve en daarmee samenhangende economische ontwikkelingen. Er worden miljarden verdiend in de recreatiesector, voor een groot deel dankzij een mooi landschap. Dat landschap komt en blijft niet vanzelf. Afname van kwaliteit van landschap zal ook leiden tot minder omzet voor de recreatiesector.

Concreet voorstel zou kunnen zijn om via de Wet Ruimtelijke Ordening voor alle gemeenten het opstellen van een Landschapsontwikkelingsplan verplicht te stellen. Hieraan kan het stappenplan van de ELC verbonden worden. Een aankondiging daarvan kan in de Wet natuur, de bijbehorende toelichting of in de considerans worden opgenomen.

Landschapsbeheer Nederland
Zorg voor ons landschap

Beschermde Natuurmonumenten en Wetlands

De 166 Natura 2000 gebieden worden straks beschermd door een systeem van vergunningen, beheerplannen en passende beoordelingen. Er zijn echter tientallen Beschermde Natuurmonumenten en Wetlands die buiten de werking van de Wet natuur vallen. Dit betekent een substantieel verlies van fraaie parels beschermde gebieden, inclusief de plant- en diersoorten die daarin - al of niet tijdelijk - voorkomen. Een goede argumentatie voor het schrappen van de bescherming van deze gebieden ontbreekt in de memorie van Toelichting en daarom is het beperken van de gebiedsbescherming tot de Natura 2000 gebieden niet acceptabel.

Coherente samenhang tussen Natura 2000 gebieden

De Habitatrichtlijn (artikel 10) en de Vogelrichtlijn (artikel 3) geven aan dat het voor een coherente samenhang en dus effectieve bescherming van Natura 2000 gebieden en de daarin voorkomende soorten wenselijk kan zijn ook gebieden met essentiële verbindende landschapselementen buiten de Natura 2000 gebieden te beschermen. Die mogelijkheid is nu niet opgenomen in het wetsvoorstel. Daarmee voldoet het wetsvoorstel niet aan de richtlijnen die vanuit Europa worden aangegeven voor een effectieve toepassing van Natura 2000.

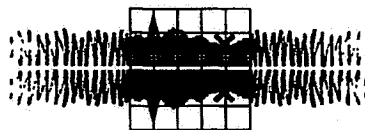
Beschermde landschapsgezicht

Het begrip Beschermde landschapsgezicht uit de Natuurbeschermingswet is bedoeld om bij de ontwikkelingen in een gebied onder andere meer rekening te houden met cultuurhistorische waarden. Deze mogelijkheid valt volledig weg. Het bevoegd gezag is de provincie en indien aanwijzing heeft plaatsgevonden, moet de gemeente dat in een bestemmingsplan vastleggen. Het wegvallen van deze mogelijkheid leidt tot een verdere vermindering van de mogelijkheden om het landschap te beschermen. Het bestaan van deze regeling was een van de redenen dat het ELC in Nederland geratificeerd kon worden. De regeling voldoet ook goed aan de ELC-benadering dat er instrumenten moeten zijn voor het behoud van landschap. Het is wenselijk dat de mogelijkheid tot aanwijzen van een Beschermde landschapsgezicht blijft bestaan.

Beschermde leefomgeving

De Flora- en Faunawet (artikel 19) maakte het mogelijk een landschapselement of object aan te wijzen als Beschermde leefomgeving. De provincie is ook hiervoor het bevoegde gezag. Deze mogelijkheid is in de wet opgenomen om locaties die van groot belang zijn voor het voortbestaan van een plant- of diersoort te beschermen. Hierbij valt te denken aan een fort of bunker waar vleermuizen overwinteren, een bewoonde dassenburcht, een plek waar orchideeën groeien, een poel met beschermde amfibieën of een muur met daarop beschermde planten. Zeker nu in de nieuwe Wet natuur de bescherming van een soort als de das beperkt is tot niet opzettelijk doden, kan de noodzaak tot het kunnen aanwijzen van een beschermde leefomgeving harder nodig zijn dan in het verleden. Daarbij kan niet zonder meer worden gerekend op bescherming via de EHS of via de Wet Ruimtelijke Ordening. De aanwijzing tot beschermde leefomgeving maakt het mogelijk bepaalde hande-

Landschapsbeheer Nederland
Zorg voor ons landschap

lingen te verbieden of strenge voorwaarden te stellen aan de handelingen die op die bewuste plaats de kwaliteit kunnen aantasten. Dergelijke gebieden mogen niet liggen in Natura 2000 gebied, EHS, NB-wetgebied et cetera. Kortom het gaat dus om kleine landschapselementen die zich bevinden in de (witte) gebieden. Het is wenselijk dat deze mogelijkheid blijft bestaan.

Eendenkooien

In de Wet natuur staat wel een verwijzing naar eendenkooien maar zijn geen specifieke artikelen meer opgenomen zoals in de Flora- en Faunawet. Dat geeft onzekerheid over de beschermde status van eendenkooien. Wordt dat in de nog op te stellen Algemene maatregel van bestuur net zo expliciet geregeld als in de Flora- en Faunawet? In de Memorie van toelichting ontbreekt de argumentatie waarom voor deze weg is gekozen. Kunt u die nog geven? Eendenkooien zijn cultuurhistorische parels die effectieve bescherming nodig hebben en verdienen.

Soortenbescherming

De bescherming van planten en dieren wordt sterk verminderd. Dat heeft niet alleen betrekking op de kortere lijst te beschermen soorten en de langere lijst te bejagen soorten maar ook op het hanteren van begrippen als 'niet opzettelijk doden'. De bewijslast wordt zeer moeilijk en zal meestal niet tot consequenties leiden voor de overtreder. Ook geldt dat als we ons uitsluitend richten op de bescherming van zeldzame soorten, de algemene soorten op termijn ook achteruit zullen gaan. Dan blijven we alleen maar achter de feiten aan rennen. Daarom doen wij u het advies het advies de bescherming van soorten zorgvuldiger uit te werken.

Ik ga er vanuit dat u onze kritiek mee zult nemen in de verdere uitwerking van de Wet natuur. Ik zie graag uw reactie en de nieuwe versie van de Wet natuur en van de Memorie van toelichting tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Ir. A.J.H. Willems
directeur Landschapsbeheer Nederland

cc provinciale organisaties Landschapsbeheer
cc. landelijke natuur- en landschapsorganisaties

